

Täysistunto

Torstai 26.10.2023 klo 15.59—18.35

5. Lakialoite laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2023 vp Hilkka Kemppi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 Hilkka Kemppi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki varmasti ajattelemme, että jokainen lapsi on tärkeä. Lasten hyvinvointia kuitenkin laiminlyödään joka ikinen päivä. Joka päivä koululuokissa istuu lapsia, joilla on todettu tarve tukeen mutta jotka eivät sitä saa. Nämä lapset ovat autismi- ja neurokirjoon kuuluvia lapsia, vammaisia lapsia, puheen ja kielen kehityksen kanssa painivia lapsia tai esimerkiksi sairauden vuoksi arjessa apua tarvitsevia lapsia. He selviävät koulunpenkille, mutta siellä heidät jätetään yksin. Kärsijänä on lapsi itse mutta myös kuormittunut perhe ja opettaja. Meidän puheissamme vilisee erilaisia auttavia ihmisiä, mutta luokkahuoneessa heitä ei näy riittävästi. Todellisuus on nimittäin se, että lasten tuen tarpeen päätöksiä ei valvo tässä maassa kukaan. Kunnat laiminlyövät tukea räikeällä tavalla ilman, että se tulee näkyväksi. Kärsijöinä ovat lapset ja suomalaiset perheet. Siksi minä tein tämän lakialoitteen. Tällä aloitteella me voimme laittaa pisteen tälle hulluudelle.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitos teille 18 kollegalle, jotka allekirjoititte tämän lakialoitteen. Aloitteen sisältöä ovat vaatineet aikaisemmin myös muun muassa Oikeusasiamiehen kanslia ja sivistysvaliokunta viime vaalikaudella. Perusopetuslakia tulee muuttaa siltä osin, että se jatkossa estäisi oppimisen tuen päätösten laiminlyönnit. Nykyisessä laissa lasten oikeus oppia on täysin jälkikäteen oikeusvalvonnan varassa. Myös Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteaa, että tuen saannin varmistamiseen tarvitaan kansallista ohjausta.

Tässä lakialoitteessa esitetään, että aluehallintovirastolle tulee oma-aloitteinen puuttamisoikeus tilanteisiin, joissa on syytä selvittää, toteutuvatko lapsen oikeudet turvalliseen koulunkäyntiin ja opetuksen tukeen. Tässä aloitteessa aluehallintovirastolle annetaan myös toimivalta käyttää sanktiokeinoja, mikäli oppivelvollisen oikeuksia opetukseen, ohjaukseen tai tukeen loukataan. Aluehallintoviraston oikeus esimerkiksi sakkoihin on tarpeen, jotta moitteet eivät päädy vain mappi ö:hön.

Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksella on suuri vaikutus lapsen elämään. Jos koulupolku katkeaa tai siinä on haasteita, on lapsella suuri riski huono-osaisuuteen, terveysongel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2023 vp

miin sekä syrjäytymiseen. Aineenopettajista viidennes kertoo, että oppilaiden tuki toteutuu huonosti. Siksi oppilashuollon henkilökunta tulisi jopa tuplata pitkällä aikajänteellä, jotta voimme vastata siihen tarpeeseen, mikä koululuokissa tällä hetkellä on: noin 800 oppilasta yhtä koulukuraattoria kohden. Koulupsykologien osalta tilanne on vieläkin vaikeampi. Myöskään inkluusio eli erityislasten sijoittaminen lähikoululuokille ei toimi kaikille lapsille tällä hetkellä. Jokaisessa koulussa tulisi olla myös pienryhmäopetusta. Jokaisen tulisi saada itselleen parhaiten sopiva oppimisympäristö.

Haasteet voivat liittyä myös tilanteisiin, joissa kiusaaminen koulussa pitkittyy eikä sitä saada loppumaan. Tämä aihe ei ole irrallinen ajankohtaisesta keskustelusta jengiväkivaltaan tai koulukiusaamiseen liittyen.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on maailman paras koulujärjestelmä. Toivon kuitenkin, että se ei ole sitä vain paperilla vaan että se on sitä myös näiden meidän arvokkaiden lastemme arjessa koululuokissa. Tämä lakialoite ei vaadi rahaa, vaan se vaatii tahtoa korjata tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

18.00 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että koulutuksesta ja kouluista ja lasten ja nuorten tilanteista ja mahdollisuuksista kouluissa puhutaan muulloinkin kuin vain eduskuntavaalien alla. Tuntuu, että tämä teema oli silloin esillä mutta on nyt sitten jäänyt vähän sivuun. Ja on erinomaista, että edustaja Kemppi on nyt laittanut liikkeelle tämän lakialoitteen oppivelvollisuuslain muuttamisesta, joka osaltaan parantaisi lasten ja nuorten turvallisuutta kouluissa ja heidän oikeuttaan oppimiseen ja kehitykseen.

Itse olen saanut seurata nykykoulun toimintaa myös omien lasteni kautta, kun useampi lapsi on alakoulussa ja yläkoulussa tällä hetkellä. Täytyy sanoa se, minkä edustaja Kemppikin tuossa toi esille, että Suomen kouluissa tehdään erinomaista työtä. Opettajat ja henkilökunta tekevät työtä sydämellään ja tekevät paljon hyvää meidän lastemme ja nuortemme keskuudessa. Mutta kyllä on näin, että meillä on edelleenkin myöskin parannettavaa.

Tämä aloite liittyy siihen, että aluehallintovirastolle todella ehdotetaan säädettäväksi oma-aloitteinen puuttumisoikeus sellaisiin tilanteisiin, joissa se arvioi, että on syytä selvittää, onko oppivelvollisuusikäisille järjestetty opetus- tai koulutuspalvelut lainsäädännön mukaisesti, ja toiseksi, onko oppilaan oikeus turvalliseen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteiden mukaiseen opetukseen, ohjaukseen ja tukeen toteutunut. On erittäin keskeistä ja olennaista se, että valvonta on kunnossa ja että meillä on viranomaisilla riittävät ja tarvittavat välineet puuttua tilanteeseen silloin, kun tarvetta siihen ilmenee. Tämä lakialoite on tärkeä, ja toivon sille kaikkea hyvää ja menestystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

18.02 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! On todella ansiokasta, että edustaja Kemppi on laatinut erittäin perusteellisen ja huolellisen lakialoitteen elävässä elämässä, koulujen arjessa, havaitusta epäkohdasta. Toivon, kuten edeltävä puhujakin, että tämä aloite saa vakavan ja huolellisen käsittelyn sivistysvaliokunnassa, minne se tästä sitten varmaankin seuraavaksi lähtee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2023 vp

On hyvin tärkeää, että me pidetään kiinni lähipalveluista, ja peruskoulut ovat ihan lähipalvelujen ydintä. Nyt kun on tapahtunut tämä valtavan iso muutos, jossa on synnytetty hyvinvointialueet, jotka vastaavat kokonaisvaltaisesti kaikista sosiaalipalveluista ja terveyspalveluista sekä pelastustoimesta, niin kuntien pääasiallisena tehtävänä ovat erilaiset sivistyspalvelut — liikunta-, kulttuuri-, nuorisopalvelut ja sitten koulutus: lukiot, peruskoulut — ja pidän todella tärkeänä sitä, että valitettavan pienen syntyvyyden, pienten ikäluokkien Suomessa me kyetään pitämään erittäin tiheä kouluverkko. Koulut ovat yksiä tärkeimpiä lähipalveluja.

Erilaisia nepsy-ongelmia, tällaisia neurologisia haasteita, ikään kuin kirjo tai spektri erilaisia keskittymis- ja vilkkaushäiriöitä, on entistä enemmän tai ne tunnistetaan paremmin. Voi olla myös niin, puhemies, että nämä oireilut tunnistetaan paremmin. Tiedän monia oman ikäisiäni ja vähän vanhempiakin, jotka ovat vaikka omien lasten tilanteitten kautta menneet itsekin tutkimuksiin ja ovat todenneet, että niiden vastoinikäymisten, mitä heillä on ollut lapsena ja nuorena, taustalla on näitä hoitamattomia nepsy-asioita. On tosi tärkeää, että annetaan heti riittävää tukea lapsille ja nuorille, joilla on näitä neuropsykologisia haasteita, koska he ovat monesti todella lahjakkaita ja voivat olla hyvin semmoisia tulisielusiakin ihmisiä, joilla on paljon annettavaa opiskelu- ja työelämään, mutta jos he eivät saa oikeantyyppistä tukea ajoissa, pahimmassa tapauksessa ajaututaan jopa vankilakierteseen. Meillä on paljon nepsy-taustaisia ihmisiä meidän ehdottomia vankeusrangaistuksia suorittavissa.

Siksi tämän tematiikan esiin nostaminen on edustaja Kempiltä erittäin arvokas asia, ja toivottavasti tämän lakialoitteen asiat nyt käydään sitten huolellisesti läpi. Eikä haittaisi, vaikka opetusministeri Henrikssonkin, joka ei nyt ole paikalla, tähän tutustuisi ja miettisi, mitä tälle voisi myös opetus- ja kulttuuriministeriössä tehdä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

18.05 Merja Kyllönen vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajakollega Kempille tästä hyvästä aloitteesta. Minulla on semmoinen hämärä mielikuva, että taisin myöhästyä vähän tästä allekirjoituksesta — mutta ei ainakaan pahantahtoinen ajatus ollut siinä taustalla.

Paljon tulee palautetta koulumaailmasta — opettajilta, koulunkäyntiavustajilta, tukihenkilöstöltä — siitä, että tänä päivänä koulussa joudutaan ratkomaan sellaisia ongelmia, joihin ei opettajilla eikä myöskään sillä muulla tukihenkilöstöllä ole tarvittavaa koulutusta. Eli siellä on erittäin vakavia mielenterveyden ongelmia, erittäin vaikeita, juuri edustajakollega Kurvisen esille nostamia neuropsykologisia haasteita, mutta siellä on myöskin sellaisia ongelmia, jotka tavallaan tulevat kotoa lasten mukana sinne kouluun. Ehkä iso kysymys tänä päivänä myöskin kuuluu, millä tavalla me pystytään tukemaan niin perheitä kuin myöskin opettajia kasvatustyössä järkevällä tavalla niin, että se perheiden kasvatustyö ja tukityö ei kaadu kaikki sinne opettajan vastuulle.

Pahimpia tapauksia, mihin itse olen törmännyt, ovat tilanteet, joissa on jo valmiiksi erityisryhmä, jossa voi olla niin, että ei ole riittävää avustajajoukkoa ja yksi erityisopettaja joutuu vastaamaan jopa 10—12 nuoresta tai lapsesta. On erittäin vaarallisiakin tilanteita, joissa sitten opettaja pidemmän päälle sairastuu ja joutuu pois työelämästä. Vaikka hänellä ei alun perin olisi itsellään ollut mielenterveyden ongelmia tai työuupumusta, se työtaakka itsessään johtaa siihen tilanteeseen, että opettaja ei vaan enää pysty eikä jaksaa. Näiden ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 49/2023 vp

lanteiden varalle meidän pitää kyllä pystyä tekemään kaikkemme, että me pystytään tukemaan myöskin valvonnallisin ja tehokkain toimin sitä työtä, mitä tuolla meidän tulevaisuuden toivojen eteen tehdään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

18.07 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos kollegoille rikkaasta keskustelusta ja erilaisista näkökulmista. Olen kiitollinen myös siitä, että hallitusohjelmassa on tavoitettu tämän lakialoitteen henkeä. Siellä todetaan, että perusopetuslakia tulisi muuttaa niin, että lapset saavat heille tarvittavan tuen. Toivon kovasti, että tämä lakialoite tulee otetuksi vakavasti tämän hallituksen toimesta.

Nopeat diagnoosit toden totta auttavat siihen, että lapsen kaverisuhteet eivät katkea eikä itsetunto romahda. Näillä asioilla on valtavan suuri merkitys sille, että meidän lapset ja nuoret kasvavat terveenä tähän yhteiskuntaan ja haluavat tehdä töitä ja pärjätä meidän kaikkien rinnalla. Ruotsin jengiytymisen ydin on ollut siinä, että lähipalveluita on karsittu. Aivan kuten edustaja Kurvinen täällä nosti esiin, lähikoululla ja lähiterveysasemalla on valtava merkitys siinä, että tukea tulee ja apua saa.

Suomesta myös puuttuu noin 4 000 erityisopettajaa. Opettajien määrää saataisiin lisätyä, mikäli tekisimme jonkinlaisen nopean intervention. Esimerkiksi aiemmin käytetty opettajien poikkeuskoulutus voisi olla tähän tilanteeseen hyvä työkalu. Myös oppilashuoltolain saatavuuden parantamiseksi esimerkiksi neuropsykologisia häiriöitä tuntevia opettajia tulee täydennyskouluttaa räätälöidyllä täsmäkoulutuksella. On hyvä, että muun muassa oppilashuollon toteuttamiseen on varattu resursseja, mutta toivon, että pystyisimme näkemään myös ajankohtaiset, muuttuneet tarpeet.

Peruskouluun tarvitaan enemmän arvoa maailman parhaimmille opettajillemme. Avoimet oppimisympäristöt ja itseohjautuvuuden jatkuva lisääminen ovat ajaneet tilanteeseen, että sellaiset opiskelijat eivät kerta kaikkiaan pysy mukana, joilla on erityistarpeita, ja tukea ei saa.

Perustaitojen oppimiseen tulisi keskittyä. Suomalaisten lasten ja nuorten oppimistulokset perusasioissa, kuten lukemisessa, kirjoittamisessa ja laskemisessa, ovat heikentyneet, ja tällä hetkellä me kilpailemme Pisa-tuloksissa Chilen ja Turkin tasolla. Se ei ole suomalaisia laadukasta koulutusta. Siihen tulee tehdä muutos. Esimerkiksi tuentarpeisia oppilaita tukemalla me voimme aloittaa tämän muutoksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.